

กสม. ๑

รายงานผลการตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๗๘/๒๕๖๘

เรื่อง สิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดีอันเกี่ยวเนื่องกับธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน กรณีร้องเรียนว่า การประกอบกิจการโรงงานผลิตน้ำปลาร้า ในพื้นที่อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงและมีการทำลายระบบนิเวศ

ผู้ร้อง

[REDACTED]

ผู้ถูกร้อง

บริษัท [REDACTED]

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องยื่นหนังสือร้องเรียน ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามคำร้องที่ ๑๑๗/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๖ ว่า ผู้ร้อง [REDACTED] ตำบลบ้านดง อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ได้รับความเดือดร้อนจากการประกอบกิจการโรงงานผลิตน้ำปลาร้าของผู้ถูกร้องในพื้นที่เดียวกัน เนื่องจากการผลิต การหมัก และการผสมปลาร้าส่งกลิ่นเหม็น กระทบต่อสุขภาพและการอยู่อาศัยของผู้ร้อง ประชาชน และชุมชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง นอกจากนี้ ยังมีข้อสังเกตว่าที่ตั้งโรงงานมีพื้นที่ติดกับอุทยานแห่งชาติภูเก้า-ภูพานคำ มีการทำลายระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ระเบิดภูเขา และตัดต้นไม้จำนวนมากเพื่อขยายโรงงาน จึงขอให้ตรวจสอบ

๒. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากการชี้แจงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ดังต่อไปนี้

๒.๑ รายการเอกสาร พยานหลักฐานจากการตรวจสอบ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ หนังสือผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๖ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

/๒.๑.๒ หนังสือ...

๒.๑.๒ หนังสือสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดขอนแก่น
ที่ ขก ๐๐๑๔.๒/๖๐๕๓ ลงวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๖ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๓ หนังสือองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดง ที่ ขก ๘๔๒๐๑.๓/๐๔๖
ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๖ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๔ หนังสือสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ ๑๐ (ขอนแก่น) ที่ ทส
๐๓๒๑/๒๒๕๗๑ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๖ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๕ หนังสืออุทยานแห่งชาติภูเก้า-ภูพานคำ ที่ ทส ๐๙๒๐.๖๑๕/๔๗๔๐
ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๖ หนังสือกรมโรงงานอุตสาหกรรม ที่ อก ๐๓๐๓/๑๖๔๓๙ ลงวันที่ ๒๘
พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๗ บันทึกการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมของเจ้าหน้าที่สำนักงาน
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๖
ณ พื้นที่ตำบลบ้านดง อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

๒.๑.๘ หนังสือสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ ๑๐ (ขอนแก่น) ที่ ทส
๐๓๒๑/๒๕๗๒๒ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๖ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๙ หนังสือจังหวัดขอนแก่น ที่ ขก ๐๐๑๗.๑/๓๗๖๖ ลงวันที่ ๔ กุมภาพันธ์
๒๕๖๗ ถึงเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๑๐ บันทึกการให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดง
และผู้ร้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๗

๒.๑.๑๑ หนังสือสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ ๑๐ (ขอนแก่น) ที่ ทส
๐๓๒๑/๑๕๘๐๕ ลงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๗ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๑๒ สำเนาหนังสือผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๗ ถึงนายกองค์การ
บริหารส่วนตำบลบ้านดง

๒.๑.๑๓ หนังสือกรมโรงงานอุตสาหกรรม ที่ อก ๐๓๐๓/๙๙๙๓ ลงวันที่ ๑ ตุลาคม
๒๕๖๗ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๑๔ บันทึกการให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดง
และผู้ร้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๗

๒.๑.๑๕ บันทึกการให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ของผู้ร้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่
เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ และวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

๒.๑.๑๖ บันทึกการให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดง
ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ และวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

๒.๒ ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบ

๒.๒.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง

ผู้ร้องให้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในการลงพื้นที่เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ สรุปได้ว่า [REDACTED] อยู่ห่างจากที่ตั้งโรงงานผู้ถูกร้องประมาณ ๘๐๐ เมตร ได้รับผลกระทบจากกลิ่นเหม็นและเสียงจากการประกอบกิจการของผู้ถูกร้อง ซึ่งจะได้กลิ่นในช่วงเวลาที่ทิศทางลมพัดจากบริเวณโรงงาน [REDACTED] โดยเฉพาะในช่วงเวลา ๐๔.๓๐-๐๖.๐๐ น. ซึ่งคาดว่า เป็นช่วงเตรียมวัตถุดิบและสูบน้ำจากบ่อบำบัดน้ำเสียไปใช้รดแปลงปลูกเตยภายในบริเวณโรงงาน ก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นจากน้ำเน่าเสียและเสียงดังจากเครื่องสูบน้ำร่วมด้วย อีกทั้งน้ำจากบ่อบำบัดรั่วซึมลงในบ่อน้ำของชาวบ้าน ส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ ทำให้ไม่สามารถเลี้ยงปลาได้ หากสัมผัสน้ำจะมีผื่นขึ้นบริเวณที่สัมผัส

๒.๒.๒ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้อง

๑) ผู้ถูกร้องประกอบกิจการโรงงานผลิตน้ำปลาร้า [REDACTED] ตำบลบ้านดง อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยได้รับใบอนุญาตตามกฎหมาย ดังนี้

๑.๑) ใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน (ร.ง.๔) [REDACTED] ทะเบียนโรงงาน [REDACTED] ลงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๖๖

๑.๒) ใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ [REDACTED] ลงวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖

๑.๓) ใบอนุญาตผลิตอาหาร [REDACTED] ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๖

๒) โรงงานผู้ถูกร้องมีระบบบำบัดอากาศและกลิ่นแบบสเปรย์น้ำ (wet scrubber) จากการตรวจวัดคุณภาพอากาศจากปล่องเมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๖ มีค่าตามที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดค่าปริมาณของสารเจือปนในอากาศที่ระบายออกจากโรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๙ และมีระบบบำบัดน้ำเสียแบบ SBR (Sequencing Batch Reactor) ซึ่งผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำทั้งเมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๖ มีค่าตามที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากโรงงาน พ.ศ. ๒๕๖๐

๓) ผู้ถูกร้องไม่ได้ระเบิดภูเขาและตัดต้นไม้เพื่อขยายโรงงานตามที่ผู้ร้อง ร้องเรียน และมีเอกสารสิทธิในที่ดินถูกต้องครบถ้วน

๒.๒.๓ ข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑) ประเด็นกลิ่นเหม็นจากการประกอบกิจการ

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดง สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ ๑๐ (ขอนแก่น) จังหวัดขอนแก่น สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดขอนแก่น และสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดขอนแก่น ชี้แจงข้อเท็จจริงสอดคล้องกัน สรุปได้ดังนี้

/๑.๑) องค์การ...

๑.๑) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดงได้ออกใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ประเภทกิจการเกี่ยวกับการผลิต การหมัก การสะสมปลาจ๋า ให้แก่ผู้ถูกร้องมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๗ โดยต้องปฏิบัติตามสุขลักษณะทั่วไปตามข้อกำหนดท้องถิ่นและไม่ได้กำหนดเงื่อนไขอื่น ๆ ไว้เป็นการเฉพาะ

๑.๒) เมื่อประมาณต้นปี ๒๕๖๖ มีประชาชนร้องเรียนเกี่ยวกับกลิ่นเหม็นและเสียงดังรบกวนจากการดำเนินกิจการของผู้ถูกร้อง สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ ๑๐ (ขอนแก่น) จังหวัดขอนแก่น สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดขอนแก่น สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดขอนแก่น และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดง ได้ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า การประกอบกิจการของผู้ถูกร้องมีกลิ่นเหม็นบริเวณจุดต้มปลาร้าที่อาคารโกดัง อาคารบรรจุขวดจุดตากกากปลาร้า และบ่อบำบัดน้ำเสีย จึงแจ้งให้ผู้ถูกร้องแก้ไขปัญหาดังกล่าว และขอความร่วมมือให้โรงงานหยุดกิจการชั่วคราว สำหรับน้ำเสียที่เกิดจากการประกอบกิจการ ผู้ถูกร้องนำมาใช้รดแปลงปลูกเตยภายในบริเวณโรงงาน ไม่ได้ปล่อยน้ำเสียออกสู่ภายนอก

๑.๓) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดขอนแก่นได้ออกใบอนุญาตประกอบกิจการให้แก่ผู้ถูกร้องเมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๖๖ ทะเบียนโรงงาน ██████████ ประเภทหรือชนิดโรงงานลำดับที่ ๖(๑) ที่ ๖(๓) และที่ ๑๓(๒) ประกอบกิจการทำอาหารจากสัตว์น้ำและบรรจุในภาชนะที่ปิดผนึกและอากาศเข้าไม่ได้ เช่น ปลาร้าบรรจุขวด มีกำลังเครื่องจักร ๔๙๕.๐๙ แรงม้าคนงาน ๓๐ คน โดยกำหนดเงื่อนไขที่ผู้ถูกร้องจะต้องปฏิบัติเป็นพิเศษ เช่น ต้องมีมาตรการควบคุมและป้องกันเสียงดังจากกรรมวิธีการผลิต มีและใช้ระบบบำบัดมลพิษทางอากาศที่มีขนาดและประสิทธิภาพเพียงพอ ไม่ก่อให้เกิดเหตุเดือดร้อนหรือเป็นอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงานและผู้อยู่อาศัยใกล้เคียง มีและใช้ระบบบำบัดน้ำเสียที่มีขนาดและประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้คุณภาพน้ำทิ้งทั้งหมดของโรงงานมีลักษณะตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น

๑.๔) เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง พบว่า โรงงานผู้ถูกร้องติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียแบบ SBR โดยนำน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดแล้วไปรดแปลงปลูกเตยที่อยู่ภายในบริเวณโรงงาน ไม่ได้ระบายออกสู่ภายนอก และพบว่าผู้ถูกร้องก่อสร้างกำแพงรอบแนวเขตโรงงาน แต่ไม่พบทางน้ำเชื่อมไปยังแหล่งน้ำผิวดินหรือแหล่งน้ำสาธารณะใกล้เคียง โดยบริเวณใกล้เคียงโรงงานในระยะ ๕ กิโลเมตร แม้จะมีลำห้วยคลองทราย แต่มีทางหลวงชนบทหมายเลข ๔๐๔๙ กั้นระหว่างโรงงานกับลำห้วยคลองทราย จึงไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างน้ำเสียของโรงงานกับคุณภาพน้ำของแหล่งน้ำผิวดินหรือแหล่งน้ำสาธารณะ

๑.๕) เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๖ ศูนย์อนามัยที่ ๗ ขอนแก่น ได้ร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่นลงพื้นที่เพื่อทดสอบกลิ่น แต่ไม่พบปัญหา

/๑.๖) เมื่อวันที่...

๑.๖) เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗ ผู้นำชุมชนในพื้นที่ได้ร้องเรียนต่อองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดงว่า ประชาชนในพื้นที่ได้รับความเดือดร้อนจากกลิ่นเหม็นของโรงงานผู้ถูกร้อง ในช่วงเวลา ๐๘.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. (กลิ่นต้ม) เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. (กลิ่นน้ำเสีย) และเวลา ๑๘.๐๐ - ๐๓.๐๐ น. (กลิ่นน้ำเสียและวัตถุดิบ) จึงแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบโดยใช้เครื่องตรวจวัดกลิ่นในบรรยากาศภาคสนาม (nasal ranger) สรุปผลการตรวจวัดได้ดังนี้

วันที่	เวลา	สถานที่	ค่าความเข้มข้นกลิ่น (D/T) ^๑	ผลการตรวจวัด
๑๗ เม.ย. ๖๗	๐๘.๓๐ - ๑๒.๐๐ น.	โรงเรียนทรัพย์ภูพาน ค้ำปลาหลายหนองผักแว่น	น้อยกว่า ๔	ไม่เป็นกลิ่นรบกวน
๑๙ เม.ย. ๖๗	๐๘.๓๐ - ๑๒.๐๐ น.	ศาลาประชาคมบ้านทรัพย์ภูพาน หมู่ที่ ๑๐	น้อยกว่า ๒	ไม่เป็นกลิ่นรบกวน
	๐๘.๓๐ - ๑๒.๐๐ น.	หลังบ้านประชาชนที่ร้องเรียน (ถนนหน้าโรงงานผู้ถูกร้อง)	น้อยกว่า ๒	ไม่เป็นกลิ่นรบกวน
๑๔ พ.ค. ๖๗	๐๘.๓๐ - ๑๒.๐๐ น.	ถนนหน้าโรงงานผู้ถูกร้อง	น้อยกว่า ๒	ไม่เป็นกลิ่นรบกวน
๑๖ พ.ค. ๖๗	๑๐.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	ศาลาประชาคม หมู่ที่ ๑๐	น้อยกว่า ๒	ไม่เป็นกลิ่นรบกวน
๒๙ พ.ค. ๖๗	๐๘.๓๐ - ๑๒.๐๐ น.	หลังบ้านประชาชนที่ร้องเรียน (ถนนหน้าโรงงานผู้ถูกร้อง)	๗ ในเวลา ๐๙.๓๕ น. และเวลา ๑๐.๐๐ น.	เป็นกลิ่นรบกวน เจ้าหน้าที่ได้ออกคำสั่ง ให้ผู้ถูกร้องปรับปรุง แก้ไขแล้ว
	๑๔.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.		น้อยกว่า ๒	ไม่เป็นกลิ่นรบกวน

* หมายเหตุ: มาตรฐานค่าระดับกลิ่นรบกวนสำหรับสถานที่ทั่วไป เช่น ที่พักอาศัยหรือชุมชน ต้องมีค่าความเข้มข้น ณ เวลาใด ๆ น้อยกว่า ๔ หน่วยกลิ่น (D/T)

/๑.๗) เมื่อวันที่...

^๑ D/T หรือ Dilution/Threshold เป็นค่าที่ได้จากการวัดปริมาณของอากาศที่ใช้ในการเจือจางอากาศที่มีกลิ่นจนกระทั่งเปลี่ยนเป็นไม่มีกลิ่น ทั้งนี้ ตามคำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบกลิ่นรบกวนที่เกิดจากการประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบกลิ่นรบกวนที่เกิดจากการประกอบกิจการของสถานประกอบกิจการที่ถูกร้องเรียนปัญหาเหตุรำคาญ โดยให้ความหมายของคำว่า “ค่าความเข้มข้นกลิ่น (odor concentration)” ไว้ว่า ค่าแสดงสภาพกลิ่นซึ่งเป็นอัตราส่วนการเจือจางตัวอย่างอากาศที่มีกลิ่นด้วยอากาศบริสุทธิ์ โดยมีหน่วยเป็น “หน่วยกลิ่น (Dilution to Threshold: D/T)”, สืบค้นจาก <https://laws.anamai.moph.go.th/th/recommendation/193137>, เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๘

๑.๗) เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๗ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดขอนแก่นได้เข้าเก็บตัวอย่างกลิ่น ๒ จุด คือ จุดที่ ๑ บริเวณปล่องระบายอากาศจากระบบกำจัดกลิ่นพบว่า มีค่าระดับความเข้มข้นเท่ากับ ๒๓๒ หน่วย และจุดที่ ๒ บริเวณริมรั้วห่างจากแนวรั้วโรงงานประมาณ ๑ เมตร ทางทิศใต้ลม พบว่า มีค่าระดับความเข้มข้นน้อยกว่า ๑๐ หน่วย ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานตามกฎหมายกระทรวงกำหนดมาตรฐานและวิธีการตรวจสอบกลิ่นในอากาศจากโรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่กำหนดค่าความเข้มข้นบริเวณปล่องระบายอากาศเสียของแหล่งกำเนิดมลพิษต้องไม่เกิน ๓๐๐ หน่วย และบริเวณรั้วหรือขอบเขตของแหล่งกำเนิดมลพิษต้องไม่เกิน ๑๕ หน่วย

๑.๘) เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๗ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ประชุมรับฟังปัญหาข้อร้องเรียนของประชาชน ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดง และลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงบริเวณบ้านผู้ร้องและโรงงานผู้ถูกร้อง โดยมีการดำเนินการดังนี้

(๑) พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดขอนแก่นได้ออกคำสั่งตามมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้ผู้ถูกร้องจัดหาวัสดุปกคลุมหรือปิดฝาถังเก็บวัตถุดิบเพื่อป้องกันกลิ่นที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงกับโรงงาน และให้ปรับปรุงระบบรวบรวมอากาศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบำบัดมลพิษทางอากาศ

(๒) สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ ๑๐ (ขอนแก่น) ได้เสนอแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติม เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพการดูดกลิ่นจากเตาต้มปลาร้าและจากอาคารผลิต โดยการตรวจวัดประสิทธิภาพระบบกำจัดกลิ่นและตรวจวัดคุณภาพอากาศ/น้ำเสียที่ระบายออกสู่สิ่งแวดล้อมเป็นประจำ การเพิ่มแนวต้นไม้ทรงสูงเพื่อเป็นแนวกันชนตามแนวรั้วเพื่อลดการฟุ้งกระจายของกลิ่น การพัฒนากระบวนการผลิตปลาร้าเป็นระบบปิด เป็นต้น

๑.๙) เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๗ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดงได้ลงพื้นที่ตรวจสอบ และออกคำสั่งให้ปรับปรุงแก้ไข/ระงับเหตุรำคาญ ที่ ๓๗๕/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๗ ให้ผู้ถูกร้องปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียที่รับน้ำเสียโดยตรงจากน้ำล้างอุปกรณ์ต่าง ๆ ปรับลดระยะเวลาต้มปลาร้า และจัดทำฝากรอบหม้อต้มน้ำปลาร้าทุกหม้อ เพื่อลดการแพร่กระจายกลิ่นที่ก่อเหตุรำคาญ

๑.๑๐) เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ลงพื้นที่ตรวจสอบโรงงานผู้ถูกร้อง พบว่าได้ปรับปรุงอาคารโรงงานตามมาตรฐาน ปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตมีภาชนะปิดถังบรรจุวัตถุดิบมิดชิด ปิดคลุมบ่อบำบัดน้ำเสียด้วยแผ่นพลาสติก HDPE ปรับพื้นบ่อบำบัดน้ำเสียเป็นแบบคอนกรีตเสริมเหล็กลดการรั่วซึมลงดิน ต่อมาผู้ถูกร้องได้มีหนังสือรายงานผลดำเนินการเพิ่มเติมว่า ได้ปรับลดระยะเวลาการต้มปลาร้า และปรับปรุงกระบวนการผลิตเป็นระบบปิด รวมทั้งปลูกต้นไม้เป็นแนวกันชน ๑,๕๐๐ ต้น ตามคำแนะนำแล้ว

/๑.๑๑) เมื่อวันที่...

๑.๑๑) เมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๗ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ติดตามผลการดำเนินการของผู้ถูกร้อง ดังนี้

(๑) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดขอนแก่นได้เข้าตรวจสอบโรงงานผู้ถูกร้องอีกครั้ง พบว่าได้ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๗ เรียบร้อยแล้ว

(๒) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดงได้ลงพื้นที่ตรวจติดตามผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาของโรงงานผู้ถูกร้อง และต่อมาผู้ถูกร้องได้มีหนังสือรายงานผลดำเนินการให้ทราบ เช่น (๑) ปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตและกระบวนการบำบัดน้ำเสียเป็นระบบปิดทั้งหมด (๒) จัดทำท่อดูดอากาศบริเวณเตาต้มน้ำปลาร้าและทำฝาปิดหม้อต้มให้สนิททุกจุด (๓) ปรับปรุงอุปกรณ์จัดเก็บ (ถังเก็บปลา) ให้มีฝาปิดสนิททุกถัง และ (๔) นำระบบบำบัดน้ำเสียแบบ RO มาใช้ก่อนนำน้ำที่ผ่านการบำบัดแล้วไปใช้รดน้ำต้นไม้ในโรงงาน นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องยังได้ยกเลิกการอบกากปลาร้าเพื่อลดกลิ่นที่อาจรบกวน

๒) ประเด็นผลกระทบต่ออุทยานแห่งชาติภูเก้า-ภูพานคำ

๒.๑) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดขอนแก่น

โรงงานผู้ถูกร้องอยู่ห่างจากอุทยานแห่งชาติภูเก้า-ภูพานคำ ประมาณ ๙๐๐ เมตร และไม่พบว่ามีพื้นที่ทับซ้อนในเขตอุทยาน ส่วนเรื่องผลกระทบของการประกอบกิจการต่อสภาพแวดล้อม ได้ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ พบว่า โรงงานผู้ถูกร้องมีระบบบำบัดน้ำเสียแบบบ่อปรับเสถียรและไม่มีการระบายน้ำทิ้งออกสู่ภายนอก จึงประเมินว่าน้ำเสียดังกล่าวไม่น่าจะส่งผลกระทบหรือทำลายระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูเก้า-ภูพานคำ

๒.๒) อุทยานแห่งชาติภูเก้า-ภูพานคำ

ตรวจสอบแล้ว ไม่พบการตัดต้นไม้ ระเบิดภูเขา และขยายโรงงาน
บุกรุกแนวเขตอุทยาน

๒.๓) จังหวัดขอนแก่น

เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ เจ้าหน้าที่กรมอุทยาน สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และผู้นำท้องที่ได้เข้าตรวจสอบเมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ไม่พบการบุกรุกพื้นที่อุทยานหรือการระเบิดหินเพื่อขยายโรงงาน

/๒.๒.๔ การแสวงหา...

๒.๒.๔ การแสวงหาข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่

๑) เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๗ พนักงานเจ้าหน้าที่ได้โทรศัพท์สอบถามข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดง ทราบว่า เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ เจ้าหน้าที่ได้ลงพื้นที่ตรวจสอบเป็นระยะ ณ บริเวณบ้านผู้ร้อง ช่วงเวลา ๐๘.๓๐-๑๒.๐๐ น. และ ๑๖.๓๐-๑๘.๓๐ น. พบว่ามีกลิ่นเหม็นเล็กน้อยประมาณ ๒-๓ วินาที ขึ้นอยู่กับทิศทางลม

๒) เมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๗ พนักงานเจ้าหน้าที่ได้โทรศัพท์สอบถามข้อมูลจากสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดขอนแก่น ทราบว่า เมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๗ ได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ร้องลงพื้นที่ตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อสั่งการ พบว่าผู้ถูกร้องได้ปรับปรุงแก้ไขระบบในโรงงานเรียบร้อยแล้ว โดยผู้ร้องรับทราบผลดำเนินการดังกล่าวแล้ว หลังจากนั้นยังไม่ได้รับเรื่องร้องเรียนปัญหากลิ่นเหม็นจากโรงงานผู้ถูกร้องอีก

๓) เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ พนักงานเจ้าหน้าที่ได้โทรศัพท์ประสานกับผู้ร้อง ได้ข้อมูลว่า (๑) ปัญหากลิ่นเหม็นจากระบบบำบัดน้ำเสีย ผู้ถูกร้องได้นำพลาสติก HDPE ปิดคลุมบ่อรวบรวมน้ำเสีย ส่วนน้ำเสียในบ่ออื่น ๆ มีกระบวนการกรองน้ำเสียก่อนระบาย บางส่วนนำไปรดน้ำแปลงปลูกเตยภายในบริเวณโรงงาน ซึ่งจะได้กลิ่นเหม็นเพียงเล็กน้อย และ (๒) ปัญหากลิ่นเหม็นจากระบวนการผลิตน้ำปลาร้าภายในโรงงาน ผู้ถูกร้องบรรจุปลาร้าไว้ในถุงพลาสติก ๒ ชั้น และเก็บไว้ในถังที่มีฝาปิดภายในห้องเก็บวัตถุดิบที่ปิดมิดชิด และกำจัดกลิ่นโดยใช้สเปรย์น้ำ

๔) เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ พนักงานเจ้าหน้าที่ได้โทรศัพท์สอบถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากผู้ร้อง ทราบว่า ผู้ถูกร้องได้ปรับปรุงการประกอบกิจการเรียบร้อยแล้ว หลังจากทีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้คำแนะนำ ทำให้กลิ่นเหม็นลดลง

๕) เมื่อวันที่ ๑๓ วันที่ ๒๐ และวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ พนักงานเจ้าหน้าที่ได้โทรศัพท์สอบถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดง ทราบว่า ปัญหาเรื่องเสียงดังจากการประกอบกิจการหมดไปนับแต่ผู้ถูกร้องยุติกระบวนการผลิตขวดปลาร้าและปรับเปลี่ยนวิธีการเป็นการซื้อขวดสำเร็จรูปแทน ส่วนปัญหาเรื่องกลิ่นเหม็น ยังคงติดตามตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง โดยทุกครั้งที่ลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบโรงงาน ผู้ถูกร้องจะประสานให้ผู้ร้องเข้าร่วมด้วย ทั้งนี้ หลังจากทีผู้ถูกร้องได้ปรับปรุงระบบการทำงานภายในโรงงาน ปรากฏว่ากลิ่นเหม็นได้ลดลงเป็นอย่างมาก และไม่ได้รับเรื่องร้องเรียนมาเป็นเวลาหลายเดือนแล้ว

๓. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า การประกอบกิจการโรงงานผลิตน้ำปลาร้าของผู้ถูกร้องในพื้นที่อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ที่ดีและสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดีของผู้ร้องและประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง และมีการทำลายระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ โดยมีข้อพิจารณาดังนี้

๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๓ (๒)^๒ รับรองสิทธิของบุคคลและชุมชนในการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องคุ้มครอง บำรุงรักษา และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรา ๕๗ (๒)^๓ อีกทั้งพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕^๔ รับรองสิทธิในการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR) ข้อ ๑๒^๕ ที่รับรองสิทธิของบุคคลในการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมาตรฐานสูงสุดเท่าที่เป็นไปได้ โดยกำหนดให้รัฐมีพันธกรณีที่จะต้องประกันให้สิทธินี้บรรลุผลเป็นจริงอย่างสมบูรณ์ ซึ่งรวมถึงการดำเนินการต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อปรับปรุงสุขลักษณะทางสิ่งแวดล้อมในทุกด้าน

นอกจากนี้ ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ (United Nations General Assembly: UNGA) ได้ออกข้อมติที่ ๗๖/๓๐๐ เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๕ รับรองให้สิทธิในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด ดีต่อสุขภาพ และยั่งยืน (right to a clean, healthy and sustainable environment) หรือสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี (right to a healthy environment) เป็นสิทธิมนุษยชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการตระหนักและยอมรับว่า สิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดีมีความเชื่อมโยงกับสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ การคุ้มครอง

/สิ่งแวดล้อม...

^๒ มาตรา ๔๓ บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

ฯลฯ

ฯลฯ

(๒) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

ฯลฯ

ฯลฯ

^๓ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง

ฯลฯ

ฯลฯ

(๒) อนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

^๔ มาตรา ๕ บุคคลมีสิทธิในการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ

บุคคลมีหน้าที่ร่วมกับรัฐในการดำเนินการให้เกิดสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมตามวรรคหนึ่ง

^๕ ข้อ ๑๒

๑. รัฐภาคีแห่งกติกาฯ รับรองสิทธิของทุกคนที่จะมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมาตรฐานสูงสุดเท่าที่เป็นไปได้

๒. ขั้นตอนในการดำเนินการโดยรัฐภาคีแห่งกติกาฯ เพื่อบรรลุผลในการทำให้สิทธินี้เป็นจริงอย่างสมบูรณ์

จะต้องรวมถึงสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อ

ฯลฯ

ฯลฯ

(ข) การปรับปรุงในทุกด้านของสุขลักษณะทางสิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรม

ฯลฯ

ฯลฯ

สิ่งแวดล้อมย่อมมีส่วนสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคคลมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและสามารถอุปโภค
สิทธิมนุษยชนได้อย่างเต็มที่ ในขณะที่การดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ไม่สะอาดหรือเป็นพิษย่อมก่อให้เกิด
อันตรายต่อสุขภาพของบุคคลและกระทบต่อการบรรลุสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ ประกอบกับหลักการชี้แนะ
ของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (United Nations Guiding Principles on Business
and Human Rights: UNGPs) ได้กำหนดบทบาทของภาครัฐและภาคธุรกิจเกี่ยวกับความรับผิดชอบ
ร่วมกันในเรื่องสิทธิมนุษยชน ประกอบด้วยเสาหลัก ๓ ประการ คือ (๑) การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
(๒) การเคารพสิทธิมนุษยชน และ (๓) การเยียวยา ทั้งนี้ ในส่วนความรับผิดชอบของภาคธุรกิจในการ
เคารพสิทธิมนุษยชนมีหลักการดำเนินการ ได้แก่ การมีคำประกาศนโยบายด้านสิทธิมนุษยชนว่าบุคลากร
ในองค์กร คู่ค้า และฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชน การจัดให้มีกระบวนการตรวจสอบ
สิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้านที่ระบุความเสี่ยง การป้องกัน และการบรรเทาผลกระทบ และกำหนดหน่วย
รับผิดชอบเมื่อเกิดผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน และการมีกระบวนการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพ

๓.๒ กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณา ๒ ประเด็น ดังนี้

๓.๒.๑ ประเด็นที่ ๑ ผู้ถูกร้องได้กระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน
กรณีการประกอบกิจการโรงงานผลิตน้ำปลาร้าของผู้ถูกร้องก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้ร้องและประชาชน
ที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงหรือไม่ อย่างไร

๑) จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า

๑.๑) ผู้ถูกร้องประกอบกิจการโรงงานผลิตน้ำปลาร้าในพื้นที่ [REDACTED]
ตำบลบ้านดง อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อ
สุขภาพจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดง และใบประกอบกิจการโรงงานจากสำนักงานอุตสาหกรรม
จังหวัดขอนแก่น

ส่วนผู้ร้อง [REDACTED] ห่างจากโรงงานผู้ถูกร้องประมาณ
๘๐๐ เมตร ได้รับผลกระทบด้านเสียงและกลิ่นเหม็นจากการประกอบกิจการของผู้ถูกร้องในช่วงที่ลมพัด
จากโรงงานมาที่บ้านผู้ร้อง โดยเฉพาะช่วงเวลา ๐๔.๓๐-๐๖.๐๐ น. ซึ่งน่าจะเป็นช่วงที่มีการเตรียม
วัตถุดิบและสูบน้ำจากบ่อบำบัดน้ำเสียไปรดแปลงปลูกเตยในโรงงาน

๑.๒) ข้อเท็จจริงจากผู้ร้องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสอดคล้องตรงกันว่า
การประกอบกิจการของผู้ถูกร้องส่งผลกระทบต่อผู้ร้องและประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงมาเป็นเวลา
ไม่น้อยกว่า ๒ ปี โดยเมื่อต้นปี ๒๕๖๖ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนในพื้นที่
และได้ลงพื้นที่ตรวจสอบการประกอบกิจการของผู้ถูกร้อง พบว่ามีกลิ่นเหม็นบริเวณจุดต้มปลาร้า
ที่อาคารโกดัง อาคารบรรจุขวด จุดตากกากปลาร้า และบ่อบำบัดน้ำเสีย จึงแนะนำให้ปรับปรุงแก้ไขและ
ติดตามการปฏิบัติตามคำแนะนำดังกล่าวอย่างใกล้ชิด ส่วนปัญหาเรื่องเสียงดังหมดไปนับแต่ผู้ถูกร้องยุติ
การผลิตขวดปลาร้าและเปลี่ยนเป็นการซื้อขวดสำเร็จรูปแทน

/๑.๓) อย่างไรก็ตาม...

๑.๓) อย่างไรก็ตาม ผู้ร้องและประชาชนในพื้นที่ยังคงได้รับผลกระทบเรื่องกลิ่นเหม็นและร้องเรียนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไขปัญหาโดยตลอด โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดงได้แต่งตั้งคณะทำงานเข้าตรวจวัดกลิ่นแล้วพบว่า ส่วนมากมีค่าเป็นไปตามมาตรฐาน แต่เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๗ มีบางช่วงเวลาที่วัดค่าความเข้มข้นได้ ๗ หน่วยกลิ่น (D/T) ซึ่งเกินกว่าที่มาตรฐานกำหนดไว้สำหรับสถานที่ทั่วไปที่ต้องมีค่าความเข้มข้น ณ เวลาใด ๆ น้อยกว่า ๔ หน่วยกลิ่น (D/T)

๒) พิจารณาแล้วเห็นว่า

๒.๑) โรงงานผลิตน้ำปลาร้าของผู้ถูกร้องก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๒ ปี อันเป็นเหตุเดือดร้อนรำคาญตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕^๖ และมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕^๗ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิทธิในการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ดีและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้ร้องและประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ รวมทั้งกติกา ICESCR และข้อมติ UNGA ที่ ๗๖/๓๐๐ ให้การรับรองและคุ้มครองไว้ นอกจากนี้ การประกอบกิจการของผู้ถูกร้องยังไม่สอดคล้องกับหลักการ UNGPs ที่กำหนดให้การดำเนินธุรกิจต้องเคารพสิทธิมนุษยชนด้วย จึงรับฟังได้ว่า การประกอบกิจการของผู้ถูกร้องส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ที่ดีและสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดีของผู้ร้องและประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๒.๒) อย่างไรก็ตาม เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ตั้งแต่ต้นปี ๒๕๖๗ เป็นต้นมา ผู้ถูกร้องได้พยายามปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นมาโดยตลอด รวมทั้งมีการเพิ่มมาตรการป้องกันผลกระทบต่อชุมชน อาทิ ปรับปรุงระบบบำบัดอากาศ ปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตและระบบบำบัดน้ำเสียให้เป็นระบบปิดทั้งหมด โดยคลุมบ่อบำบัดน้ำเสียด้วยพลาสติก HDPE ปรับพื้นบ่อเป็นคอนกรีต จัดทำท่อดูดอากาศและติดตั้งฝาปิดสนิททุกจุดบริเวณหม้อต้มปลาร้า และนำระบบบำบัดน้ำเสียแบบ RO มาใช้

/ก่อนนำน้ำ...

^๖ มาตรา ๒๕ ในกรณีที่มีเหตุอันอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงหรือผู้ที่ต้องประสบกับเหตุนั้นดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นเหตุรำคาญ

ฯลฯ

ฯลฯ

(๔) การกระทำใด ๆ อันเป็นเหตุให้เกิดกลิ่น แสง รังสี เสียง ความร้อน สิ่งมีพิษ ความสั่นสะเทือน ฝุ่น ละออง เขม่า เถ้า หรือกรณีอื่นใด จนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

ฯลฯ

ฯลฯ

^๗ มาตรา ๓๗ ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่พบว่า ผู้ประกอบกิจการโรงงานผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือการประกอบกิจการโรงงานมีสภาพที่อาจก่อให้เกิดอันตราย ความเสียหายหรือความเดือดร้อนแก่บุคคลหรือทรัพย์สินที่อยู่ในโรงงานหรือที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงงาน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นระงับการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือแก้ไขหรือปรับปรุงหรือปฏิบัติให้ถูกต้องหรือเหมาะสมภายในระยะเวลาที่กำหนดได้

ฯลฯ

ฯลฯ

ก่อนนำน้ำที่ผ่านการบำบัดไปรดต้นไม้ภายในบริเวณโรงงาน รวมถึงยกเลิกการอบกากปลาร้า จัดเก็บวัสดุดิบสำหรับผลิตอาหารไว้ในอาคาร และปลูกต้นไม้เป็นแนวกันชนป้องกันกลิ่น จนปัญหากลิ่นเหม็นจากการประกอบกิจการลดลง สอดคล้องกับข้อเท็จจริงจากผู้ร้องและองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดงที่ว่า หลังจากที่ผู้ถูกร้องได้ปรับปรุงระบบการทำงานภายในโรงงาน ปัญหากลิ่นเหม็นลดลง แสดงให้เห็นว่าผู้ถูกร้องมิได้เพิกเฉยต่อความเดือดร้อนของประชาชนที่ได้รับผลกระทบ และถือว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นได้รับการแก้ไขปัญหอย่างเหมาะสมแล้ว จึงเป็นกรณีตามมาตรา ๓๙ (๕) ประกอบมาตรา ๓๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งบัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสั่งยุติเรื่อง หากเป็นเรื่องที่มีการแก้ไขปัญหอย่างเหมาะสมแล้ว แต่เห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดงและสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดขอนแก่น เพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจในการกำกับดูแลมิให้เกิดปัญหากลิ่นเหม็นในลักษณะนี้อีกในอนาคต

๓.๒.๒ ประเด็นที่ ๒ ผู้ถูกร้องได้กระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีการประกอบกิจการโรงงานผลิตน้ำปลาร้าของผู้ถูกร้องทำลายระบบนิเวศ และส่งผลกระทบต่ออุทยานแห่งชาติภูเก้า-ภูพานคำ หรือไม่ อย่างไร

๑) จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า

๑.๑) สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ ๑๐ (ขอนแก่น) และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่และอำนาจในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ข้อเท็จจริงสอดคล้องกันว่า สถานที่ตั้งโรงงานของผู้ถูกร้องไม่มีพื้นที่ทับซ้อนกับเขตอุทยานแห่งชาติภูเก้า-ภูพานคำ และตั้งอยู่ห่างจากแนวเขตอุทยานประมาณ ๙๐๐ เมตร ไม่มีการตัดต้นไม้ ระเบิดภูเขา และขยายโรงงานบุกรุกแนวเขตอุทยาน รวมถึงไม่มีการระบายน้ำออกสู่ภายนอก มีเพียงการนำน้ำเสียกลับมาใช้ประโยชน์โดยนำมารดแปลงปลูกเตยภายในบริเวณโรงงาน ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประเมินแล้วว่า น้ำเสียจากการประกอบกิจการดังกล่าวไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อหรือทำลายระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อุทยาน

๑.๒) จากการตรวจสอบเส้นทางน้ำบริเวณโดยรอบโรงงานโดยสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ ๑๐ (ขอนแก่น) ยังพบว่า ผู้ถูกร้องได้ก่อสร้างกำแพงรอบแนวเขตโรงงาน และไม่พบทางน้ำเชื่อมไปยังแหล่งน้ำผิวดินหรือแหล่งน้ำสาธารณะใกล้เคียง แม้บริเวณใกล้เคียงโรงงานผู้ถูกร้องจะมีลำห้วยคลองทรายซึ่งเป็นแหล่งน้ำสาธารณะ แต่มีทางหลวงชนบทหมายเลข ๔๐๔๙ กั้นระหว่างพื้นที่โรงงานกับลำห้วยคลองทราย จึงไม่ปรากฏความสัมพันธ์ที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำของแหล่งน้ำสาธารณะดังกล่าว

๒) พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อข้อเท็จจริงจากการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ตรวจสอบตามหน้าที่และอำนาจแล้วไม่พบว่าการประกอบกิจการของผู้ถูกร้องทำลายระบบนิเวศ หรือส่งผลกระทบต่ออุทยานแห่งชาติภูเก้า-ภูพานคำ ในชั้นนี้ จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องมีการกระทำ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุม ด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๑๒/๒๕๖๘ เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๘ จึงมีมติดังนี้

๔.๑ ประเด็นที่ ๑ กรณีการประกอบกิจการโรงงานผลิตน้ำปลาร้าของผู้ถูกร้องก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้ร้องและประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง รับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องมีการกระทำอันเป็นการละเมิด สิทธิมนุษยชน แต่ได้มีการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสมแล้ว จึงให้ยุติเรื่อง ตามมาตรา ๓๙ (๕) ประกอบ มาตรา ๓๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐

๔.๒ ประเด็นที่ ๒ กรณีการประกอบกิจการโรงงานผลิตน้ำปลาร้าของผู้ถูกร้องทำลายระบบ นิเวศและส่งผลกระทบต่ออุทยานแห่งชาติภูเก้า-ภูพานคำ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตรวจสอบแล้วไม่พบว่ามี การทำลายระบบนิเวศหรือส่งผลกระทบต่ออุทยานแห่งชาติดังกล่าว ในชั้นนี้ จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่า มีการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔.๓ ให้มีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ต่อกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กรมโรงงาน อุตสาหกรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดง และสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดขอนแก่น ตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ ดังนี้

๔.๓.๑ ให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ร่วมกับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาด กลางและขนาดย่อม และกรมโรงงานอุตสาหกรรม ส่งเสริมการประกอบธุรกิจที่เคารพสิทธิมนุษยชน และสนับสนุนให้ผู้ถูกร้องและผู้ประกอบธุรกิจในลักษณะดังกล่าวนำหลักการ UNGPs ไปปรับใช้ในการ ประกอบกิจการ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ รวมทั้งให้ ประสานความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และจัดให้มี ช่องทางการสื่อสารเพื่อรับเรื่องราวเรียนที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย ทั้งนี้ หากพบเหตุเดือดร้อน รำคาญ ให้ผู้ถูกร้องแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยเร็ว เพื่อช่วยเหลือ เยียวยา และฟื้นฟูผู้ที่ได้รับผลกระทบตาม หลักสิทธิมนุษยชนต่อไป

/๔.๓.๒ ให้องค์การ...

๔.๓.๒ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดงปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ การสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ในการระงับ จำกัด หรือควบคุมเหตุรำคาญอันเกิดจากการประกอบกิจการ ของผู้ถูกร้องอย่างเคร่งครัด หากมีปัญหาเรื่องกลิ่นเหม็นหรือเหตุเดือดร้อนรำคาญอื่นใดเกิดขึ้น ทั้งจาก การประกอบกิจการของผู้ถูกร้องหรือผู้ประกอบการรายอื่น ให้เร่งลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและ ดำเนินการตามกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหา บรรเทาความเดือดร้อน และคุ้มครองสุขภาพอนามัยของ ประชาชนในพื้นที่โดยเร็ว

๔.๓.๓ ให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดขอนแก่นปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ โรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ในการควบคุมดูแลการประกอบกิจการโรงงานให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย และหากพบว่าการประกอบกิจการโรงงานมีสภาพที่อาจก่อให้เกิดอันตราย ความเสียหาย หรือความ เดือดร้อนแก่บุคคลหรือทรัพย์สินที่อยู่ในโรงงานหรือที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงงาน ให้ดำเนินการตามอำนาจ หน้าที่โดยเคร่งครัด รวมถึงให้เสนอแนะมาตรการแก้ไขปรับปรุงเพื่อระงับและป้องกันความเสียหาย หรือความเดือดร้อนดังกล่าวอย่างเป็นทางการต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์

นางปรีดา คงแป้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี

นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์

นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ